

Aulikki ja Laura Maria – Tält ja toispuolt –podcast, osa 2

- Minä olen Aulikki Mäkinen, Turun tuomiorovasti.
- Ja minä olen Laura Maria Latikka, Maarian kirkkoherra.
- Viime podcastissa me vähän lupailimme, että me puhuisimme tänään johtamisesta, mutta me tulimmekin toisiin ajatuksiin.
- Niin tulimme. Huhtikuun alussa julkaistiin kirkon teettämä kysely yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisesta seurakunnissa, ja se vaatii käsittelyä.
- Sen tulokset olivat ehkä, en tiedä olivatko ne yllättäviä. Sitäkin me voimme miettiä olivatko ne yllättäviä, mutta noin 10 prosenttia työntekijöistä ja myös osa luottamushenkilöistä on kokenut ihan suoranaista häirintää työpaikalla, ja syrjintää.
- Sehän yllättää. Ja toinen mikä yllätti, täytyy sanoa, että vaikka samanlaisia tuloksia on saatu eri tutkimuksissa aikaisemmin ja aika pitkään jo, sikäli ei yllättänyt. Ehkä näillä termeillä ja just tätä asiaa ei pelkästään ole kysytty, mutta joka tapauksessa samansuuntaista. Mutta siellä oli sitten kuitenkin luottamushenkilöistä kolmannes vastannut, että edelleenkin virkakysymyksestä keskustellaan. Se kyllä yllätti minua vähän.
- Mutta kyllähän me tiedämme käytännön elämästä, että virkakysymyksestä keskustellaan. Joka vaalissa kun valitaan työntekijää tai ennen kaikkea kun valitaan pappia tai ennen kaikkea kirkkoherraa, niin kyllä se virkakysymys nousee esiin. Että aina luottamushenkilöissä tai melkein aina luottamushenkilöissä on joku tai joitakin, joille virkakysymys on edelleen polttava ja tärkeä.
- Suomeksi se tarkoittaa sitä, että he eivät hyväksy naisia papeiksi.
- Kerrataan nyt vielä mikä on virkakysymys, se on varmasti vieras termi monelle.
- Kun valitaan pappia vaalilla niin on, tai usein on joku, joka valitsee vain miesten joukosta, vaikka joukko on pienempi hakijoitten joukko, josta valitaan.
- Siinä kyselyssä oli myös se, että, oliko se 8 prosenttia seurakunnista, joissa työvuoroja muokataan sen mukaisesti, tai sukupuolen mukaan. Minä ymmärsin sen niin, että jos on esimerkiksi herätysliikkeestä saarnaaja tai on jonkun herätysliikkeen kirkkopyhä ja tämä herätysliike ei hyväksykään naisten pappetta, niin sitten kirkkoherra vähän fiksailee työvuorolistoja, että naispapit eivät ole silloin vuorossa.
- Minäkin kyllä kiinnitin samaan huomiota. Kaupunkiseurakunnan näkökulmasta tai ainakin Etelä-Suomen kaupunkiseurakunnan näkökulmasta, josta itsellä on kokemusta, niin se on yllättävä tulos. No se liittyy siihen johtamiseen, että johdetaan jotenkin sen oman näyn mukaan tai sitten vanhan tavan mukaan eikä annettujen yhteisten ohjeiden mukaan. Tulkitsen sen siten, että muualla on toisenlainen toimintakulttuuri tai toisenlainen toimintaympäristö.
- Niin se varmaan on. Se on minullekin aivan vieras maailma enkä ainakaan omassa tuttavapiirissäni, okei, mekin olemme kuplassa, mutta en ole omassa tuttavapiirissäni kokenut sitä, että tämä kysymys olisi enää vuosikausiin noussut esille, että näin voitaisiin tehdä.
- Ja minähän olen ollut seurakunnassa, jossa aika pitkään oli oikeuskäsittely tämän tapauksen takia ja ehkä se on siksi itselle ja niille, jotka ovat millään tavalla osallisia siinä, niin selvä, että se on kerta kaikkiaan laitonta myös yhteiskunnallisesti tai tämän Suomen lainsäädännön mukaan. Ja tästäkin on pitkä aika jo.
- Kirkossahan on puhuttu aika paljon siitä, että elämmekö me taantuvan kirkon tasa-arvon aikaa, ja mitä se sitten tarkoittaa tästä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Enkä minä oikein tiedä, elämmekö me.
- Minä olin maanantaina webinaarissa, minkä Naisjärjestöjen keskusliitto järjesti tai siellä olisi voinut olla ihan paikan päällä seminaarissakin, mutta minä olin etäyhteydellä, niin se oli tällainen anti-gender-liikehdintää käsittelevä seminaari ja se oli minun mielestäni kyllä todella tärkeä ja hyödyllinen. Siinä, se avasi sen tai se sijoitti tämän meidän tasa-arvo- ja

yhdenvertaisuuskeskustelun sellaiseen aika isoon kehykseen. Ei ole kyse yksittäisistä mielipiteistä, ei ole kyse yksittäisen ihmisen arvoista tavallaan vaan on kyse ihan koko läntisen maailman läpimenevistä liikehdinnöistä ja liikkeistä. On sellaisia ihmisiä, jotka ajavat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, ja ne ovat tulleet pikkuhiljaa tosi keskeisiksi arvoiksi läntisissä maissa, ja sitten on tällaiset liikkeet ja liikehdinnät, jotka ajavat ns. perinteisiä malleja, perhemalleja, sukupuolimalleja, perinteisiä arvoja. Ja sitten on vielä sellaisia liikkeitä, jotka tavallaan asettuu näiden väliin, toisaalta ajavat yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, ja toisaalta joitakin asioita sitten vastustavat mitä toiset, että ei ole edes vaan niin kuin kahta vastavoimaa ja kahta liikettä. Ja toisaalta tämä on globaali kysymys, koska sitten tällaiset konservatiiviset liikkeet, ovat ne sitten venäläisiä tai islamilaisia, niin ne asettuvat, asemoituvat vahvasti tällaista ns. liberaalia ajattelua vastaan. Eli me olemme kaikki, jotka otamme kantaa puolesta tai vastaan jossain asiassa, niin me olemme osa jotain paljon suurempaa.

- Me näemme sen tietysti nyt Venäjällä ja Unkarissa monella lailla. Mutta jollain lailla me näemme sen kirkossakin. Joskus minä mietin, että miksi nämä kysymykset ovat kirkossa niin kipeitä ja vaikeita. Siis ylipäättään, ei vaan pelkästään tasa-arvoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen tai seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset, jotka kääriytyvät valtaan. Ne ovat jotenkin kauhean vaikeita kirkossa.
- Sinä vastasit siihen, sen takia. Seksuaalisuus ja valta ovat vaikeita asioita. Ne herättävät suuria tunteita ja kun asetelma on niin pitkään ollut se, että oikeasti mies on naista kontrolloinut. Parhaassa tapauksessa siinä on voineet molemmat hyvin, tyttäret ja vaimot, isät ja aviomiehet, mutta monessa tapauksessa ei. Mutta kirkossahan tämä keskustelu on, tai kysymys on se, että mitkä näistä arvoista ovat kristillisiä. Ja siitä on ihan päinvastaisia näkemyksiä, mielipiteitä, että onko kristillistä ajaa tai pyrkiä yhdenvertaisuuden tai tasa-arvon toteutumiseen vai onko se epäkristillistä. Kun tämä keskustelu ja kehitys on ollut aika pitkään ja on tultu siihen, että yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat tärkeitä asioita ja on säädetty lakeja, niin sitten siitä luonnollisesti seuraa, että myös kirkossa on perustettu työryhmiä. Yksi näistä työryhmistä, kirkon työryhmistä teetti tämän kyselyn ja hiippakunnassakin, tiedät varmaan hyvin, että paikallistasollakin voi olla. En ole ainakaan kuullut, että niitä olisi vastustettu sinänsä. Nämä asiat, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo, niitä pidetään yleisesti ihan hyvinä asioina, vaikka niillä ehkä ymmärretään eri asioita.
- Siis onhan maailma tosi paljon muuttunut. Minä olin sellaisessa tasa-arvotyöryhmässä Kirkkohallituksessa joskus 2000-luvun puolivälin jälkeen, ja sille ei annettu mitään tehtäviä. Sellainen perustettiin, koska sellainen piti perustaa. Se kuulosti hyvälle, mutta meillä ei ollut mitään tehtäviä, joita me olisimme voineet tehdä. Ja me lopetimme itse sen työryhmän, ikään kuin protestiksi, ja siinä oli samaan aikaan joku ihmisoikeustyöryhmä siinä rinnalla ja sille kävi jotenkin vähän samalla lailla. Että kyllähän tässä kymmenessä tai viidessätoista vuodessa on menty paljon eteenpäin.
- Niin.
- Kuitenkin. Vaikka täytyyhän se sanoa, että on tätä. Mutta kirkossahan on tietysti, kaikillahan meillä on raamatun tulkintakysymyksiä ja hyväksymmekö me sen, että raamattu on patriarkaalinen kirja ja sen peruslähtökohta on se. Ja mitä siitä sitten seuraa, pitääkö meidän hyväksyä se patriarkaalinen maailmankuva, jota se pitää sisällään vai onko se se aikaan sidottu osa, jonka me voimme jättää ja hylätä ja jota me voimme kritisoida, ja joka me voimme tehdä myös näkyväksi. Eihän se auta, että me vaan sivutamme sen, sehän on tehtävä näkyväksi, että siellä on se, sen pohjalla on tällainen maailmankuva. Totta kai 2000 vuotta sitten sellainen maailmankuva oli, se oli vielä 100 vuotta sittenkin.
- Niin, kyllä se täytyy hyväksyä, että se oli silloin, mutta se on ihan mahdotonta, että me oikeastaan edes yksilötasolla ottaisimme jotain vanhaa maailmankuvaa. Kyllä se on niin pitkän ajan kuluessa ja

varhain jokaiselle muodostunut se, että unohtaisi kaikki koulun biologian ja fysiikan oppitunnit ja muut...

- Tervetuloa kirkolliskokoukseen, heh heh! Siellä on kaikenlaista, että kyllähän sitä kaikenlaista voi löytää...
- Mutta yhdenvertaisuus ja tasa-arvo tällä hetkellä ovat kuitenkin suuren enemmistön hyväksymiä asioita ja ihmiset ajattelevat, että on ihan hyvä...
- Ja ne ovat asioita, jotka minä ajattelen, että ne ovat meille molemmille tärkeitä ja monille meidän sukupolven ihmisille todella tärkeitä asioita. Mutta sittenhän me näemme tämän kasvavan sukupolven, nuoret aikuiset, ne ovat heille ihan fundamentaalisia arvoja. Ja jos me emme pysty kirkossa pitämään sitä esillä, niin eiväthän he valitse kirkkoa eivätkä kasta lapsiaan tähän kirkkoon. Se on niin luotaantyöntävä ajatus, siitä että tasa-arvo tai yhdenvertaisuus ei toteutuisi tai joku kyseenalaistaisi sen. Tai sanoisi, että "on ne aika hyviä, mutta...". Koska sellaista puhetta kirkossa on kyllä jonkin verran.
- On, on, sitä nimenomaan on, " en ole sitä, mutta...". Olitko sinä siinä kirkkovaltuuston seminaarissa, jossa ne vaikuttajanuoret olivat?
- Olin.
- Heillähän se oli suuri osa sitä heidän puheenvuoroaan. Ja minä olen itse ollut Uskot –foorumin, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo –jaoston puheenjohtajana nyt muutaman vuoden ja minä olen oppinut näitä asioita aika paljon siinä. Ja se on myös näin laajemmin, että todellakin niin muslimit, juutalaiset ja kristityt yhdessä ovat halunneet perustaa tällaisen jaoston. Tällä hetkellä se on nyt laajentunutkin tämä foorumi. Ja näkee, että on tosi tärkeää, että uskontoinakin ajaa, sekä uskontojen sisällä että ennen kaikkea yhteiskunnassa uskontojen edustajina yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Muun muassa jo silloin kun yhdenvertaisuuslaki tuli, kun yhdenvertaisuusvaltuutetun virkaa perustettiin, niin siinä keskusteltiin, että yhdistetäänkö nämä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ja Suomessa ne päätettiin pitää tietyllä tavalla erillään, mutta käytännössä ne kulkevat rinnakkain, koska ne asiat on hyvin lähellä toisiaan. Esimerkiksi työpaikkojen suunnittelussa tai toiminnallisissa suunnitelmissa tai tällaista.
- Oletko sinä itse kokenut syrjintää? Siis sukupuoleen liittyen.
- No, virantäytössä mielestäni. Se on vaikea todistaa. En minä sellaisia nyt muistele, kun on niin pitkä aika, mutta koin joskus pitkä aika siten, toistakymmentä vuotta sitten, ehkä sukupuoli ja kun kysyttiin homokysymys niin siihen oli oikea ja väärä vastaus, ja se painoi aika paljon siinä valinnassa. Valittu henkilö oli oikein hyvä pappi, mutta näin minä koin.
- Minäkin ajattelen, että minä olen ainakin yhden viran hävinnyt sen takia, että olen nainen. Mutta tämä on vaikea kysymys. Minun tekisi mieli sanoa, että en minä oikeastaan ole kohdannut. Siitä on ollut minulle myös paljon hyötyä, että olen nainen. Mutta eihän se ole niin, että me olemme niin kuin syrjitty sukupuoli tai uhri, emmehän me ole missään tapauksessa. Minä luen, että tämä koskee miehiä ja naisia tämä sama kysymys meidän kirkossa ja ehkä yhteiskunnassakin. Mutta minä tiedän, että kovin monet kokee niin, että se sukupuoli on tullut heille esteeksi. Ja sekin kokemus on totta. Ja sitten minä kysyn, että enkö minä huomaa sitä. Enkö minä huomaa, että missä se on kohdannut minut itseni. Että olenko minä niin sokaistunut sille, että pidän joitakin asioita normaaleina, jotka eivät ehkä sittenkään ole normaaleja. Minusta tuo kyselykin kertoo siitä, että kaikki ei ehkä ole kunnossa. Ihmiset ovat tietoisempia asioista kuin aikaisemmin, mikä on erittäin hyvä asia, että nostetaan myös kissa pöydälle ja sanotaan, että minä koen tätä. Tai että siellä oli asiattomista vitseistä, kaksimielisistä vitseistä...No, minun mielestäni ihmisten kielenkäyttö on ainakin siistiytynyt ainakin näissä piireissä tosi paljon, mutta että sitä yhä edelleen on. Tai että kommentoidaan ulkonäköä negatiivisesti. Tai kehonrakennetta. Sanotaan, että on vähän ylipainoa tai jotain muuta. Se tuntuu minusta uskomattomalta, että sellaista puhetta on. Mutta kyllä sitä täytyy olla, koska ihmiset näin kokevat.

- Kun minäkin tuosta kyselystä luin, tosi nopeasti mietin sitä, että missä kohtaa minun on vaikea nähdä sitä. Missä kohtaa minulle ei tulla kertomaan asioita, jotka pitäisi kertoa minulle, jotta voi puuttua, ja mitä tosiaan ei itse vaan näe. Kyllä tässä metoo –kampanja ja jotkut muut käänteet ovat nimenomaan avanneet silmät, että aikaisemmin on todellakin pidetty normaaleina sellaisia asioita, mitkä onneksi eivät enää ole hyväksyttäviä, mutta silti sitä sellaista sokeutta on varmasti. Se askarruttaa tässä tosi paljon.
- Ja sitten jos minä ajattelen esimerkiksi kähmimistä, tietysti muisti palaa sillä lailla pätkittäin, olihan sellaista kun minä olin nuori teologi tai teologian opiskelija, olihan sellaista! Totta kai minua suojaa, eihän minua kähmi enää kukaan, siihen suojaa jo virka, eihän kukaan tule sillä lailla lähelle, mutta eihän se ole mikään takuu siitä, että meidän näitä nuoria kollegoja tai työntekijöitä kohdeltaisi samalla lailla jossakin.
- Kyllä. Sitten minulla on sellainen käsitys, että asetelma on edelleen se, että seurakuntalaisista, seurakunnan toimintaan osallistuvista enemmistö on naisia, että myös miespapit joutuvat kiusallisiin tilanteisiin ja häirinnänkin kohteeksi, koska heillä on tietty asema siinä, ja se on minun mielestäni asia, josta myös pitäisi puhua ääneen ja heidän pitäisi voida ne rajat vetää, mikä on hyväksyttävää siinä.
- Tuo on totta. Minun täytyy sanoa, että meillä on tosi kiva työyhteisö. Me puhumme monista asioista ja on käsittääkseni hyvä työilmapiiri. Mutta emme me ole puhuneet näistä asioista keskenämme esimerkiksi pappien kokouksessa tai työntekijäkokouksessa tai jossain muussa, että ovatko nämä sitten kuitenkin vaiettuja aiheita?
- On varmaan. Ja minä varoisin kanssa sitä, että liikaa keskitytään siihen pappiin, koska meillä on niin paljon muita työntekijöitä. Meillä on seurakuntalaisia, meillä on luottamushenkilöitä, ja se ei ole mitenkään erityisen tärkeätä, mikä kohdistuu pappeihin. Se on ehkä, syystä tai toisesta puhutaan eniten siitä, mutta on muitakin työntekijöitä.
- Mutta me puhumme siitä, koska me olemme itse pappeja, heh! Sen takia se on sitten luontevin. Samahan koskee totta kai muitakin...
- Ja sitten ylipäätään tämä naispappeuteen liittyvä keskustelu, vain pakon edessä osallistun siihen. Koska minä olen koko lapsuuteni seurannut sitä ja tiedän jotain miten vaikeata se oli aikanaan. Ja me olemme nyt saavuttaneet yli 30 vuotta sitten, se että on tasa-arvoinen virka. Ja tässä kun on muiden uskontojen ihmisten kanssa tekemisissä, ne kysymykset ovat ihan toisenlaisia, että kyllä meillä olemme toisaalta pitkällä.
- Ja Suomi on iso maa. Se, mikä kohtaa meitä täällä Etelä-Suomessa on todellakin ihan muuta kuin meidän kollegoja Pohjanmaalla tai Pohjois-Suomessa. Minä tulin kirkkoherraksi 2011 Kuopioon ja meitä oli silloin kaupunkiseurakuntien naispuolisia kirkkoherroja ehkä neljä, viisi koko maassa, ja nyt meitä on saman verran jo pelkästään Turussa. Että täällähän se ei ole ollut mikään kysymys näitä johtajan virkoja täytettäessä. Siinä sukupuolella ei ole ollut oikeastaan minkäänlaista merkitystä eikä sillä ole ollut merkitystä niissä keskusteluissa, joita me käymme. Eikä ollut Kuopiossakaan, ei yhtään. Mutta varmasti tämä asetelma on erilainen eri puolella Suomea. Mutta olemme me menneet tosi paljon eteenpäin. Mutta minusta tuntuu, että kirkko on mennyt eteenpäin, koska koko yhteiskunta on mennyt eteenpäin. Mehän olemme naimisissa keskenämme. Ei ole olemassa mitään kirkkoa ikään kuin omana saarekkeenaan vaan me kuljemme yleensä vähän jälkijunassa, mutta me kuljemme siinä samassa, missä yhteiskunta kulkee.
- On tultu. Ja sitten täytyy olla ihan varuillaan, että mennäänkö taaksepäin, taannutaanko. Se on hyvä kysyä, mutta sitten me molemmat muistamme senkin, kuinka vähän oli teologian tohtoreita naisina kun me opiskelimme, tai yliopisto-opettajia. Pystyn edelleen nimeämään ne, jotka silloin oli 90-luvun alussa, lopussakin vielä. Asiantuntijuus, naisasiantuntijat, naisjohtajat ovat arkipäivää nyt, ja sillä ei ole merkitystä, mutta silloin oli.

- Siis minä olen unohtanut tämän ihan täysin. Minä näin sellaisen listauksen, teologian tohtoreista, jossa minä olen, minä olen siis väitellyt vuonna 2002, minä olen joku kahdeskymmenes! Se on ihan uskomatonta näin jälkeenpäin. Nythän sillä ei ole varmaan ole enää mitään merkitystä yliopistomaailmassa. Että onhan tässä tehty myös hyviä loikkia.
- On. Ja se oli silloin itsestään selvää, että naisia on. Ei sitä silloin osannut kauheasti kyseenalaistaa, vähän varmaan.
No, sukupuolen tasa-arvosta me olemme nyt puhuneet enemmän, yhdenvertaisuus, sehän sitten liittyy kaikenlaisiin, moniin muihin syrjintäperusteisiin. Ei meillä taida tämä jakso riittää kaikkeen.
- Ehei. Joo, meidän täytyy välillä puhua jostain muustakin, mutta kyllä me varmaan näihin yhdenvertaisuusteemoihin palaamme vielä. Niin, minä ajattelen, että tässä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksissä on hirveän tärkeätä se, että me pidämme huolta myös muiden syrjimättömyydestä. Me olemme olleet niin tarkkoja siitä, että naisia ei saa syrjiä, niin sitten se toinen puoli on se, että meidän pitää olla valppaana siinä, että muut, ketkä muut kokevat syrjintää. Ja tässä meidän kirkossa meidän pitää pitää huolta myös siitä, että hyvillä miehillä on tilaa tässä kirkossa ja he kokevat olevansa kotona täällä.
- Kyllä, kyllä pitää joo.
- Ja sitten tämä koko sukupuolen moninaisuustematiikka, sehän on vasta lasten kengissä meillä, ja se tulee seuraavina vuosina nousemaan ihan varmasti.
- Kyllä. Ja hyvä, että kyselyjä tehdään jatkossakin ja meitä pidetään hereillä näiden asioiden suhteen.
- Ja sitten meidän johtajina pitäisi katsoa, että sitä syrjimistä ei ole. Mutta ehkä me puhumme ensi kerralla siitä johtamisesta, en tiedä.
- Niin.
- Pääsisimmeköhän nyt jo siihen, kun olemme suunnitelleet sitä jo pitkän aikaa.
- Joo, kyllä se tässä koko ajan mukana kulkee.